

VRIENDELIJKE DUITSERS

Als ik thuis mis, denk ik vaak aan de dagen voor ik vertrok. Zoals de dag dat de Duitsers door de stad trokken. Dan moet ik lachen om mijn vader. Na de middag, vlak voor de grote optocht bij het marktplein, hadden een paar Duitse soldaten onze winkel bezocht.

‘Stomme aap die ik ben!’ briede vader. Hij trok zijn schort van zijn buik en gooide hem in een hoek. Alsof hij nooit meer één voet in de bakkerij wilde zetten.

‘Pa, je hebt er goed aan gedaan,’ zei ik.

Hij wierp een snelle blik op mij en op Simon. Je zag hem denken: waar hebben jullie gezeten? Maar hij was te boos op zichzelf om erop in te gaan.

‘Goed aan gedaan?’ herhaalde hij. ‘Ik ben een lafaard!’

‘Je was bang,’ zei ik. ‘Met recht en reden.’

‘Bang?’ riep hij uit. Hij vloekte alle heiligen bij elkaar.

Toen de moffen in onze winkel kwamen, was ma alleen. ‘Ik roep mijn man,’ had ze gezegd. Doodsbang zocht ze pa in de bakkerij. Volgens vader had ze de kleur van een neteldoek.

‘Duitsers,’ siste ze. Ze wees achter zich, naar de winkel. Het gezicht van pa werd vuurrood. Sjarel verstopte zich meteen achter de grootste oven. Free en Gust doken weg op de hooizolder.

‘Broekschijters,’ gromde pa en hij liep stoer de winkel in. Drie soldaten kozen koekjes, chocolade posturen en pasteitjes uit. Het waren net dametjes in een theesalon.

‘Wieviel?’ vroeg de grootste van de drie toen ze klaar waren met uitkiezen.

‘Laat maar zitten,’ had pa gezegd. Dat begrepen de Duitsers blijkbaar meteen en zonder enig protest verlieten ze met hun buit de winkel.

‘Heb ik die moffen nog geholpen om de oorlog te winnen, verdoeme, verdoeme,’ vloekte mijn vader. Alsof hij de soldaten hoogstpersoonlijk van wapens en munitie had voorzien. Ik heb mijn vader nog nooit zo overstuur gezien.

Als ik thuis mis, denk ik ook aan die avond, toen ik met Simon op de hooizolder lag, nadat we gecontroleerd hadden of Free en Gust er niet nog ergens rondhingen.

‘Ze zagen er nog vriendelijk uit,’ zei ik tegen Simon.

‘Wie?’

‘De Duitsers.’

‘Vriendelijk?’

‘Ze gaven snoep aan de kinderen die hun paarden wilden aanraken.’

‘Ze hebben gestolen en geplunderd,’ zei Simon. ‘Bij de slager op de markt hebben ze alles weggehaald, zelfs een worst ge-

vuld met zagemeel om in het uitstalraam te hangen hebben ze meegenomen.'

Daar moest ik hard om lachen. 'Echt waar?'

'Dat zeggen ze toch.'

'Zouden ze lang blijven?' vroeg ik.

Simon hoopte van niet. Wat ik hoopte, wist ik niet zo goed.

Het was een drukte van jewelste in de stad en eerlijk gezegd ging mijn hart daar sneller van kloppen. Officieren hadden onderdak gezocht bij de rijken en lieten zich vertroetelen.

'Goed dat wij geen nagel hebben om aan ons gat te krabben,' zei vader.

De troepen verbleven in openbare gebouwen. In een paar zalen van de Lakenhallen hadden de ruiters stro neergegoid om te slapen. In de wachtzaal van het station werden paarden gestald. Een groot deel van de soldaten had zijn intrek genomen bij de bevolking. Hun paarden stonden gewoon op straat. In geen tijd stonk de stad naar pis en stront.

'Stel je voor,' zei Simon.

'Wat?'

'Stel je voor dat er Duitse soldaten bij ons waren komen aankloppen,' zei hij.

Ik moest erom lachen. 'Je moeder zou het besterven.'

'Zeker weten.' Simon aaide de bol van mijn knie. Het kriebelde.

Ik zei: ‘Het schijnt dat ze geen kwaad doen.’

‘Ze hebben al veel kwaad gedaan, alleen hier nog niet,’ zei hij. Hij gaf me een zoen in mijn haar en zei dat hij weg moest. ‘Nu al?’

‘Het is negen uur. Om vijf uur moet ik op.’ Hij zoende mijn neus. ‘Net als jij.’

Waarop ik een keer erg hardop geeuwde en aan mijn ribben krabde. Onmenselijk vroeg, wilde dat zeggen.

Simon vond het schattig, dat zag ik aan zijn gezicht.

Ik ging op mijn zij liggen, trok mijn knie op die ik op zijn buik legde en nestelde me dicht tegen hem aan. ‘Ik laat je niet vertrekken,’ zei ik.

Van die dag herinner ik me haarscherp dat mijn vader boos was omdat hij de moffen had getrakteerd en dat ik Simon op de meelzolder dicht bij me wilde houden, alsof ik toen al wist dat het een van de laatste keren was dat ik hem zou zien. Maar dat is flauwekul, natuurlijk. Ik wist van niets.

PAARDENSTAART

Na die ene nacht in Ieper waren de Duitsers vertrokken. Ze verdwenen voor de stad ontwaakte. Alhoewel ... Wie had een oog durven dichtdoen? In alle slaapkamers werd onrustig geluisterd naar de zingende, lallende soldaten die door de straten zwierven en iedereen hoopte dat die geen reden kregen om driftig te worden en onschuldige mensen op te pakken. Of erger, dat ze gezinnen zouden afslachten. Zo was het in Antwerpen, Mechelen en Leuven gegaan.

Maar de Duitsers hadden zich keurig gedragen. Ze hadden zelfs het stro en de stront van de paarden opgeruimd. Op sommige deuren hadden ze met krijt geschreven dat ze hier goed ontvangen waren en dat de Belgen goede mensen waren. *Gute Leute.*

Nelle had het gelezen en zei dat de Duitsers hier veel *leute* hadden gehad. Waarop ze door Gaston uitgelachen werd. Op een andere deur stond dan een akeliger opschrift: *Nach Gott sind wir die Meister!*

‘Wat wil dat zeggen?’ vroeg Nelle.

‘Na God zijn wij meester.’

‘Rotzakken,’ zei Nelle.

‘Sst,’ schrok Simon. Ook al hadden de Duitsers alles netjes achtergelaten, nog had je het gevoel dat ze ineens konden opduiken.

Maar ze waren echt weg. De cavalerie verdween via de Vlamingseweg, het voetvolk via de Dikkebusseweg. De infanteristen trokken zingend door de straten.

Ze hadden drie gijzelaars meegenomen: de burgemeester, de deken en de politiecommissaris. Pas toen de troepen op een veilige afstand waren, liet een officier hen vrij met een afscheidsdeuntje op zijn trompet.

‘Ik wil iets doen,’ zei Nelle tegen Simon.

Ze liepen langs Britse soldaten die vriendelijk gedag zegden. Simon wist dat ze Nelle volgden met hun blik. Nelle zwaaide met haar paardenstaart, iedere keer er in het Engels werd gegroet.

‘Hou daarmee op,’ zei Simon.

Nelle hield midden het marktplein halt. ‘Waarmee?’

‘Dat kokette gezwaai met je staart, telkens er een soldaat voorbijkomt.’

‘Doe ik niet.’

‘Doe je wel.’

‘Niet.’

Ze klonk kwaad. Dat betekende dat ze zich betrappt voelde.

‘Ik doe niks anders dan anders,’ zei ze.

‘Wel.’

‘Niet. Alleen zag je dat nooit.’

‘Dus ik ben er pas op gaan letten sinds de Britten Ieper bezetten?’

‘Precies.’

Hij haalde de schouders op.

Zijn aandacht werd geïkaapt door een stoet Britse cavaleriesoldaten die over de Grote Markt reden onder belangstelling van honderden inwoners. De Britten hadden, samen met de Fransen, de verdediging van de stad op zich genomen. En dat was goed. Of niet. Iets wat verdedigd moest worden, was in gevaar en het leek alsof alleen Simons moeder, die om de halve dag van de woonkamer naar haar kelder verhuisde en weer terug, dat inzag. De mensen rondom het marktplein waren uitgelaten bij het zien van de Britse cavalieristen.

‘Wat wil je doen?’ vroeg Simon.

‘Iets,’ zei Nelle.

‘Iets?’

Nelle stampvoette. ‘Je snapt er niets van.’

‘Leg het dan uit. Wat wil je?’

Ze knikte, met haar handen in haar heupen. ‘Iets doen met mijn leven,’ zei ze.

Nu werd Simon ongeduldig. ‘Maar wat dan?’

‘Het loopt uit de hand,’ zei Nelle.

‘Wat? Je leven?’

‘Nee,’ snauwde Nelle.

‘De oorlog? De Britten lossen het allemaal op,’ zei Simon.

‘Maar voor het zover is, krijgen we nog veel ellende,’ wist Nelle.

‘Daar kun jij toch niets aan doen.’

‘Juist wel! De situatie in de hospitalen waar honderden gewonden uit Antwerpen en Lier en Leuven zijn binnengebracht, loopt uit de hand. Er zijn nog meer gewonden onderweg.’

‘Dus toch de oorlog,’ zei Simon.

‘Ach, Simon. Je begrijpt er niks van.’

‘Ik begrijp je wel. Je wil in het hospitaal gaan werken.’

Ze knikte. Een glimlach brak haar gezicht open.

‘Waarom lach je nu?’

‘Gewoon. Omdat je snapt dat ik iets moet doen.’

‘Ik vind helemaal niet dat je iets moet doen!’

Nelle drukte hem tegen zich aan, maar hij maakte zich meteen los.

Ze stond als van het Lam Gods geslagen naar hem te kijken.

Niet naar zijn gezicht, maar naar zijn lichaam dat, misschien voor het eerst, het hare afwees.

‘Waarom doe jij zo?’

‘Je weet niet waar je aan begint. Het is gevaarlijk,’ zei hij.

‘Ik ben niet stom. Het is helemaal niet gevaarlijk. Toen de Duitsers door de stad trokken, zijn ze op één plek niet ge-

weest: de hospitalen.'

'Omdat ze zich schaamden over wat ze allemaal hebben aangericht.'

'Maakt niks uit. In de hospitalen is het veilig.'

Simon zweeg.

'Als ik dit een poosje kan doen, haal ik misschien een diploma,' zei Nelle.

'Een diploma?'

'Van verpleegster.' Ze had het allemaal al zo mooi uitgedacht. 'Kapot geschoten mannen wassen, hun beddengoed verversen en soepjes voeren, bedoel je.' Simon hoorde zelf hoe vals het klonk. Nelle keek zo geschrokken dat Simon dacht dat er een complete Duitse infanterie in zijn nek stond te hijgen.

'Je bent een rotzak, Simon!' riep ze.

Hij wilde iets terug zeggen, maar ze duwde hem al weg. Hij viel bijna om. Nelle liep door de menigte die zich aan de Britse soldaten stond te vergapen. Simons hart brak toen hij merkte dat ze zichtbaar haar best deed om die staart stil te houden.